

SLUTORD.

I förordet till det år 1923 utgifna 1:sta bandet af detta Herdaminne anfördes, att arbetet beräknades utkomma i tre delar af ungefär samma omfång som den då föreliggande. Det visade sig emellertid snart, att omfattningen, trots en stark koncentration af materialet särskildt beträffande prästerskapet under de senare århundradena, icke kunde hållas inom den beräknade ramen och det följaktligen var nödvändigt att låta den tredje volymen följas af ännu en del, den nu avslutade. För att i möjligaste mån begränsa denna utökning och ej alltför länge fördröja verkets slutförande har jag måst utesluta den i förordet utlofvade öfversikten af stiftets förhistoria, som skulle ha behandlat de kyrkliga förhållandena under den tid hela Norrland lydde under Upsala ärkestift. Härför skulle för öfrigt erfordrats en del kompletterande arkivstudier, för hvilka min höga ålder numera lägger hinder i vägen. Af samma skäl kunde det icke bli tal om att nu förverkliga planen på en liknande behandling af skolstaten inom Hernösands stift. Det må blifva en annan beskärdt att fullfölja detta värf, som väl ock kräfvat sin egen man. En del hithörande material föreligger dock samladt. De hänvisningar till *Lektorer*, som i Herdaminnet gjorts beträffande prebendepastoratens jämförelsevis få kyrkoherdar, må därför tills vidare gälla deras i nuvarande domprosten i Strängnäs teol. d:r *Otto Norbergs* arbete »Hernösands kungl. Gymnasium» (Sthm 1896) intagna biografier.

Min innerliga önskan hade varit att få framlägga mitt verk i fullbordadt skick inför dens ögon, som uppmuntrade mig att fatta pennan för materialets slutredigering och med storartad frikostighet påtog sig de med tryckningen förenade kostnaderna, jag menar min afhållne kollega och vän universitetsbibliotekarien d:r *Claes Annerstedt*. Han afled emellertid i slutet af år 1927, medan tryckningen af 4:de delen pågick. Före hans bortgång hade jag dock den hugnaden att från hans mun få höra yttrandet, att han aldrig ångrat att han förmått mig gripa verket an. Hans efterlevande maka doktorinnan *Hilda Annerstedt* har med samma drag af generositet förklarat sig beredd att fullfölja sin mans utfästelser i afse-

ende på tryckningskostnaderna, och jag ber härmed att ej blott få fram-bära mitt vördnadsfulla och djupt kända tack härför, utan ock betyga den förbindelse, i hvilken jag sedan gammalt stått till den ädla Annerstedtska familjen.

Det har för mig varit ytterst kärt och sporrat arbetslusten att genom de Norrländska stiftens chefer från prästmötena i Hernösand 1926 och Luleå 1927 telegrafledes få emottaga uttryck för prästerskapets välvilliga bedömande af Herdaminnet och välönskningar om arbetets fullbordande.

Slutligen återstår det mig att uttala min varma tacksamhet till alla dem, som på ett eller annat sätt under arbetets gång varit mig behjälpliga. I främsta rummet ber jag därvid att få vända mig till regementspastor fil. d:r *Erik Modin*. Redan innan det var tal om arbetets utgifvande, påyrkade han ifrigt dess fullföljande, och han har sedermera på mångfaldigt sätt genom meddelade upplysningar och framlagda resultat af egna forskningar synnerligen verksamt främjat detsamma. I stor tacksamhetsskuld står jag ock till kontraktsprostarna teol. d:r *Carl J. E. Hasselberg* och *Albert Nordberg* samt läroverksadjunkten *Johan Nordlander*, hvilkas arbeten i ej ringa grad underlättat mina forskningar. Bland öfriga personer, som välvilligt genom insända upplysningar, tillägg och rättelser bidragit till verkets komplettering och ökade tillförlitlighet, ber jag särskildt få framhålla herrar kanslirådet *H. J. Boström*, Helsingfors, rektor *G. Bucht* i Hernösand, kyrkoherden *Bertil Hasselberg* i Granninge, direktör *D. F. Lundgren*, Täby, kamrer *Bernhard Löfgren*, Sundsvall, samt stud. juris. *Henning Sollied*, Oslo. Vidare har jag en kär anledning att rikta ett tack till min son fil. d:r *Artur Bygdén*, som outtröttligt biträdt vid granskningen af manuskripten och korrekturen, gifvit den första utformningen af flertalet inledande öfversikter af pastoratens historia samt genom forskningar i Kammararkivet lyckats fylla eller förminska en del tidigare förefintliga luckor i församlingarnas prästserier.

Beträffande registret hade naturligen varit önskvärdt, att ett fullständigare personregister kunnat bifogas, men af utrymmesskäl har det måst begränsas till att omfatta endast de inom stiftet verksamma ordinarie prästmännen.

Till sist ber jag få hembära ett erkännamt tack till *Almqvist & Wiksells* officin, som äfven ombesörjt arbetets distribution.

Upsala i december 1928.

LEONARD BYGDÉN.